

Assemblerprogrammering för HCS12 - en introduktion

Ur innehållet:

Assemblatorn, assemblerspråk

Ordlängder och datatyper

Tilldelningar, binära operationer

Registerspill, permanenta och tillfälliga variabler

Programkonstruktioner i assemblerspråk

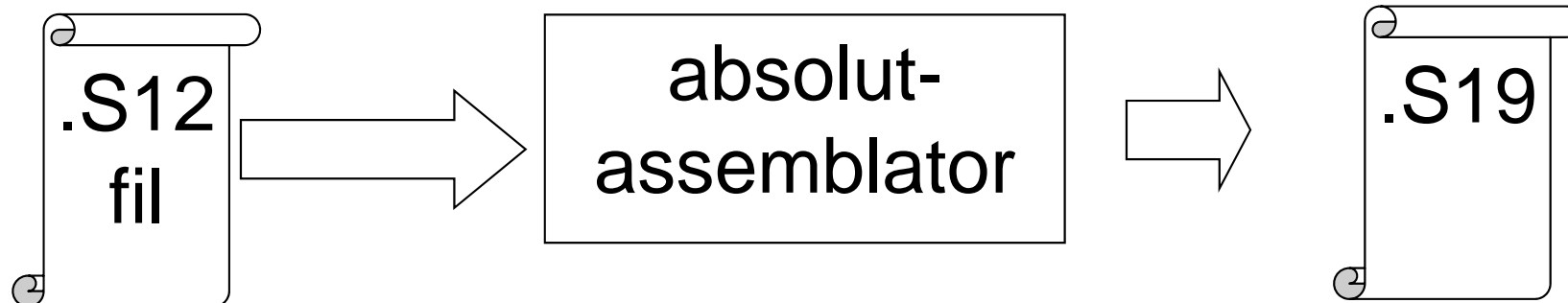
Subrutiners parametrar och returvärden

Kodningsexempel och exekveringstidsanalys

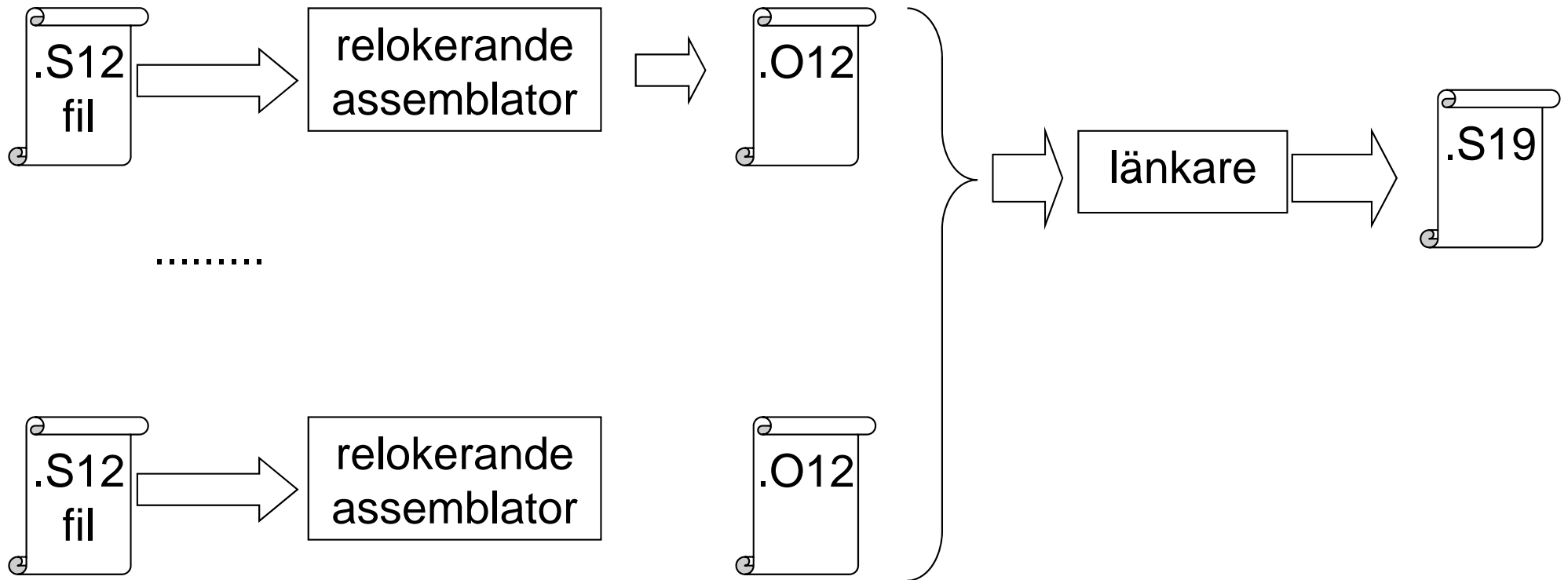
Absolut assemblering

All källtext assembleras samtidigt och alla referenser löses upp omedelbart.

Resultatet är en "bild" av program/minne färdig att överföras till måldatorn.

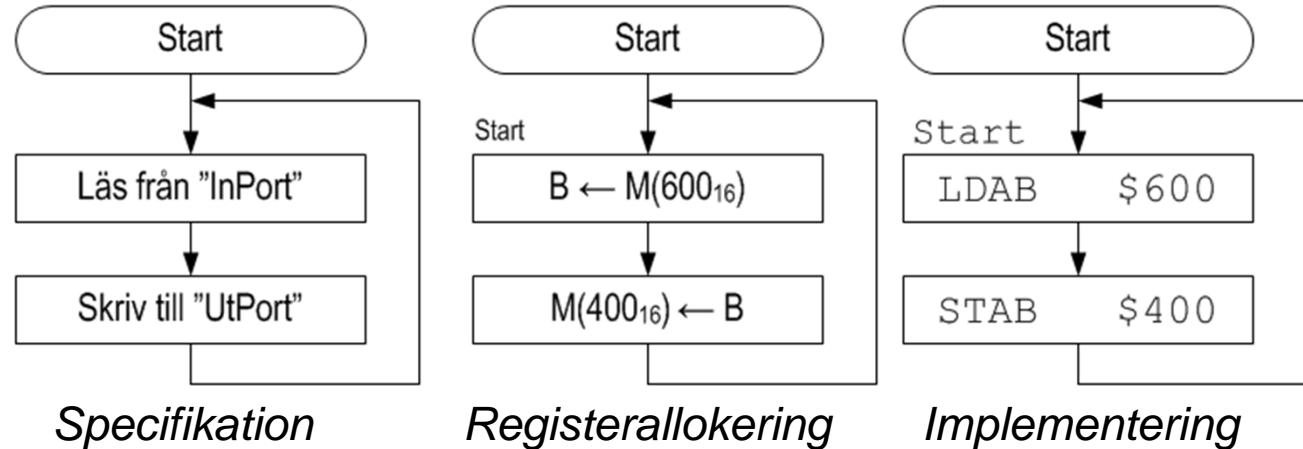
Relokerande assembler

Källtexter assembleras till ett "objektfilsformat" med symbolisk representation av adresser.

Vid "länkningen" ersätts den symboliska informationen med absoluta adresser

Assembler-programmets struktur; exempel


```

; Programmet läser från en inport och kopierar till en utport
InPort      EQU          $600
OutPort     EQU          $400
            ORG          $1000

Start:
            LDAB         InPort      ; Läs från inporten...
            STAB         OutPort     ; Skriv till utporten
            BRA         Start       ; Börja om...
    
```

Symbolfält, blankt eller kommentar	Instruktion (mnemonic) eller assembler-direktiv	Operand(er) till instruktion eller argument till direktiv	Eventuell kommentarstext
--	---	---	--------------------------

Fälten separeras med blanktecken, dvs "tabulatur" eller "mellanslag".

Assemblerspråkets element

ALLA textsträngar är "context"-beroende

"**Mnemonic**", ett ord som om det förekommer i instruktionsfältet tolkas som en assemblerinstruktion ur processorns instruktionsuppsättning. Mot varje sådan mnemonic svarar som regel EN maskininstruktion.

"**Assemblerdirektiv**" ("Pseudoinstruktion"), ett direktiv till assemblern.

Symboler, textsträng som börjar med bokstav eller _. Ska bara förekomma i symbol- eller operand- fälten

Direktiv och mnemonics är inte "reserverade" ord i vanlig bemärkelse utan kan till exempel också användas som symbolnamn

Ett (dåligt) exempel...

```
BRA          ORG          $1000
             LDAA         ADDA
             ADDB         LDAA
             BRA          BRA
RMB          EQU          1
EQU          EQU          2
ADDA         EQU          EQU
LDAA         RMB          RMB
```

Syntaktiskt korrekt men
extremt svårläst på grund
utav illa valda
symbolnamn...

Ett bra exempel...

```
                                ORG    $1000
main:                          JSR    init
main_loop:                     JSR    read
                                JSR    ...
                                ---
                                BRA    main_loop

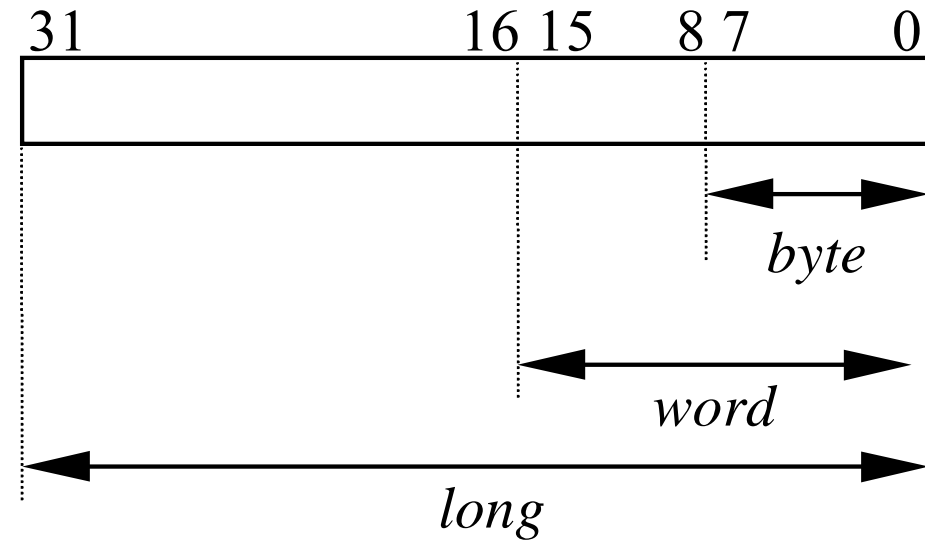
init:                          ---
init_0:                        RTS

read:                          ---
read_loop:
read_exit:                      RTS
```

Symbolnamnen väljs så att sammanblandning undviks. Undvik också generella symbolnamn som exempelvis LOOP

CPU12, ordlängder och datatyper

7	A	0	7	B	0	8-bitars ackumulatörer A och B
15	D				0	eller
15	X				0	Index register X
15	Y				0	Index register Y
15	SP				0	Stackpekare SP
15	PC				0	Programräknare PC
S X H I N Z V C						Statusregister CCR

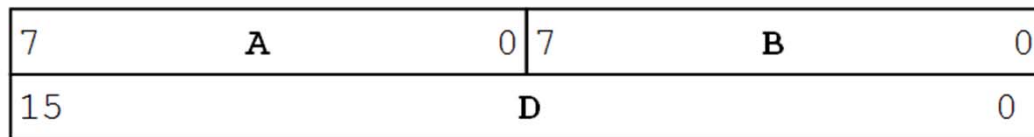
```

char      c;      /* 8-bitars datatyp, storlek byte */
short    s;      /* 16-bitars datatyp, storlek word */
long     l;      /* 32-bitars datatyp, storlek long */
int      i;      /* 16-bitars datatyp, storlek word */
    
```

Lämpliga arbetsregister för **short** och **int** är **D** och för **char** **B**
 32 bitars datatyper ryms ej i något enstaka CPU12-register.


```

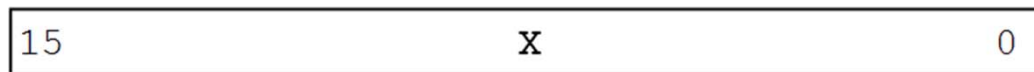
char *cptr;      /* pekar på 8-bitars datatyp */
short *sptr;    /* pekar på 16-bitars datatyp */
int *iptr;      /* pekar på 32-bitars datatyp */
    
```


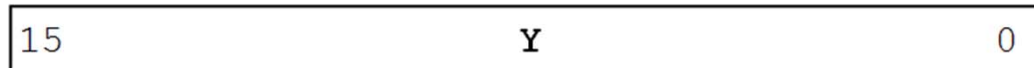
8-bitars ackumulatorer A och B

eller

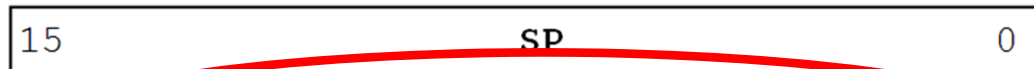
ALLA pekartyper
 är 16 bitar
 Lämpliga
 arbetsregister är
x eller **y**

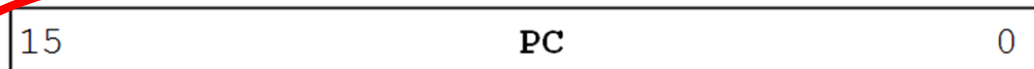
Index register X

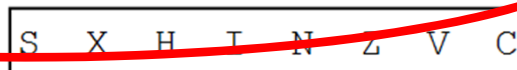
Index register Y

Stackpekare SP

Programräknare PC

Statusregister CCR

Tilldelningar

Pseudo språk:

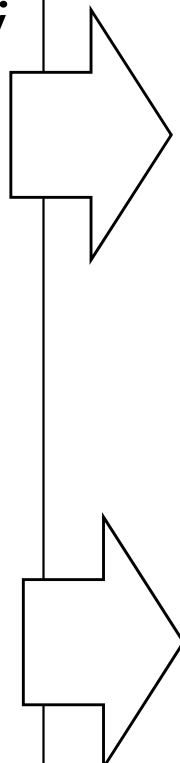
```
char variable;
```

```
variable = 1;
```

```
.....
```

```
short variable
```

```
variable = 1;
```


Assemblerspråk:

kan kodas på flera olika sätt, exempelvis:

```
variable RMB 1
```

```
1) MOVB #1,variable
```

```
2) LDAB #1
```

```
STAB variable
```

```
3) LDAA #1
```

```
STAA variable
```

```
.....
```

```
variable RMB 2
```

```
1) MOVW #1,variable
```

```
2) LDD #1
```

```
STD variable
```

Addition av 8-bitars tal

Pseudo språk:

```
char  ca,cb,cc;  
    ...  
ca = cb + cc;
```

Assemblerspråk:

```
ca    RMB    1  
cb    RMB    1  
cc    RMB    1  
    ...  
LDAB  cb     ; operand 1  
ADDB  cc     ; adderas  
STAB  ca     ; skriv i minnet
```

Addition av 16-bitars tal

Pseudo språk:

```
short sa, sb, sc;  
    ...  
sa = sb + sc;
```

Assemblerspråk:

```
sa    RMB    2  
sb    RMB    2  
sc    RMB    2  
    ...  
    LDD    sb    ; operand 1  
    ADDD   sc    ; adderas  
    STD    sa    ; skriv i minnet
```

Addition av 32-bitars tal

Assemblerspråk:

```
la      RMB      4
lb      RMB      4
lc      RMB      4
...
LDD     lb+2     ; minst signifikanta "word" av b
ADDD    lc+2     ; adderas till minst signifikanta "word" av c
STD     la+2     ; tilldela, minst signifikanta "word"
LDD     lb       ; mest signifikanta "word" av b
ADCB    lc+1     ; adderas till låg byte av mest signifikanta
          ; "word" av c
ADCA    lc       ; adderas till hög byte av mest signifikanta
          ; "word" av c
STD     la       ; tilldela, mest signifikanta "word"
```

Pseudo språk:

```
long la, lb, lc;
...
la = lb + lc;
```

Kodförbättringar, framför allt för *byte*-operationer

Pseudo språk:

```
char  ca, cb;  
...  
ca = ca + 1;
```

```
cb = cb - 1;
```

Assemblerspråk:

```
ca    RMB    1  
cb    RMB    1  
...  
LDAB  ca  
ADDB  #1  
STAB  ca
```

eller

```
INC   ca  
...  
DEC   cb
```

Registerspill

Delresultat kan sparas på stacken vid evaluering av uttryck där processorns register inte räcker till...

EXEMPEL

```
unsigned short int _a,_b,_c,_d;
```

Evaluera: $(_a * _b) + (_c * _d)$;

Lösning: För 16 bitars multiplikation använder vi EMUL-instruktionen. Denna förutsätter att operanderna finns i D respektive Y-registren.

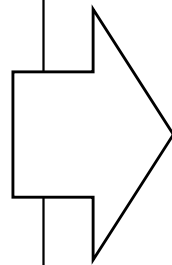
```
LDD    _a
LDY    _b
EMUL                   ; första parenteserna evaluerad
PSHD                   ; placera delresultat på stacken
LDD    _c
LDY    _d
EMUL                   ; andra parenteserna evaluerad
ADDD   0,SP            ; addera med första delresultatet
LEAS   2,SP           ; återställ stackpekaren
```

Efter instruktionssekvensen finns hela uttryckets värde i register D, stackpekaren har återställts till det värde den hade före instruktionssekvensen.

Permanenta och tillfälliga variabler

Pseudo språk:

```
char gc;  
  
Sub_0  
{  
    char lc;  
  
    lc = 5;  
}
```


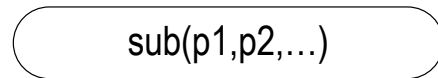
Assemblerspråk:

```
_gc:   RMB    1  
  
Sub_0:  
      LEAS   -1, SP  
  
      LDAB  #5  
      STAB  0, SP  
  
      LEAS   1, SP  
      RTS
```

I subrutinen refereras variabeln `lc` som `0, SP`.

Som en direkt följd är variabeln `gc` "synlig" hela tiden, i hela programmet medan variabeln `lc` endast är synlig (existerar) i subrutinen "Sub_0".

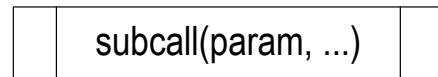
Flödesdiagram för programstrukturer

Inträde i och utträde ur subrutiner.

Inträde, typiskt med subrutinens namn och symbolisk representation av eventuella parametrar då sådana finns.

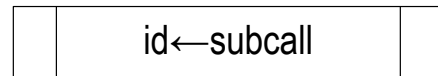
Utträde, ("RETUR") typiskt med angivande av returnvärde (rv) om sådant finns.

Subrutinanrop.

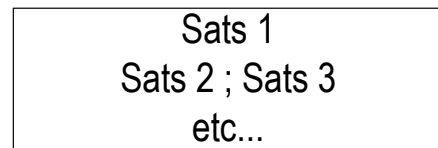
Med parametrar, symbolisk representation av eventuella aktuella parametrar som skickas med subrutinanropet.

Med returvärde, tilldelningsoperator placeras framför den anropade subrutinen.

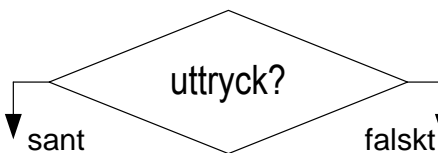
Engångsinitieringar.

Placeras typiskt i omedelbar anslutning till en inträdessymbol

Exekveringsblock.

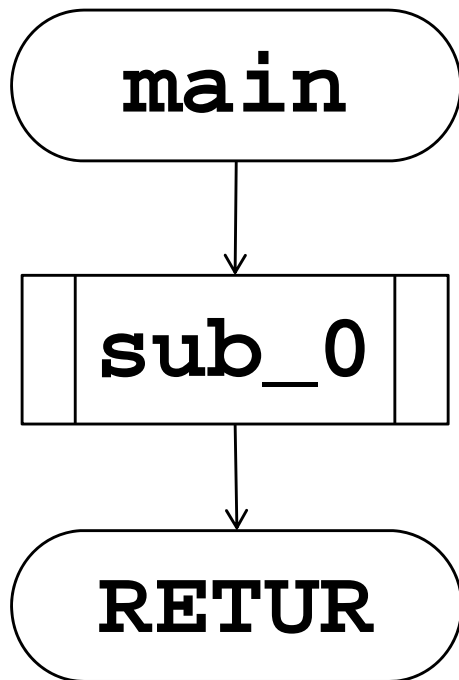
En eller flera satser som ordnats och exekveras sekvensiellt.

Villkorsblock.

Ett uttryck testas, utfallet kan vara sant eller falskt och exekveringsväg väljs därefter.

Programmering i assemblerspråk, programstrukturer

Pseudospråk:
main
{

sub_0();

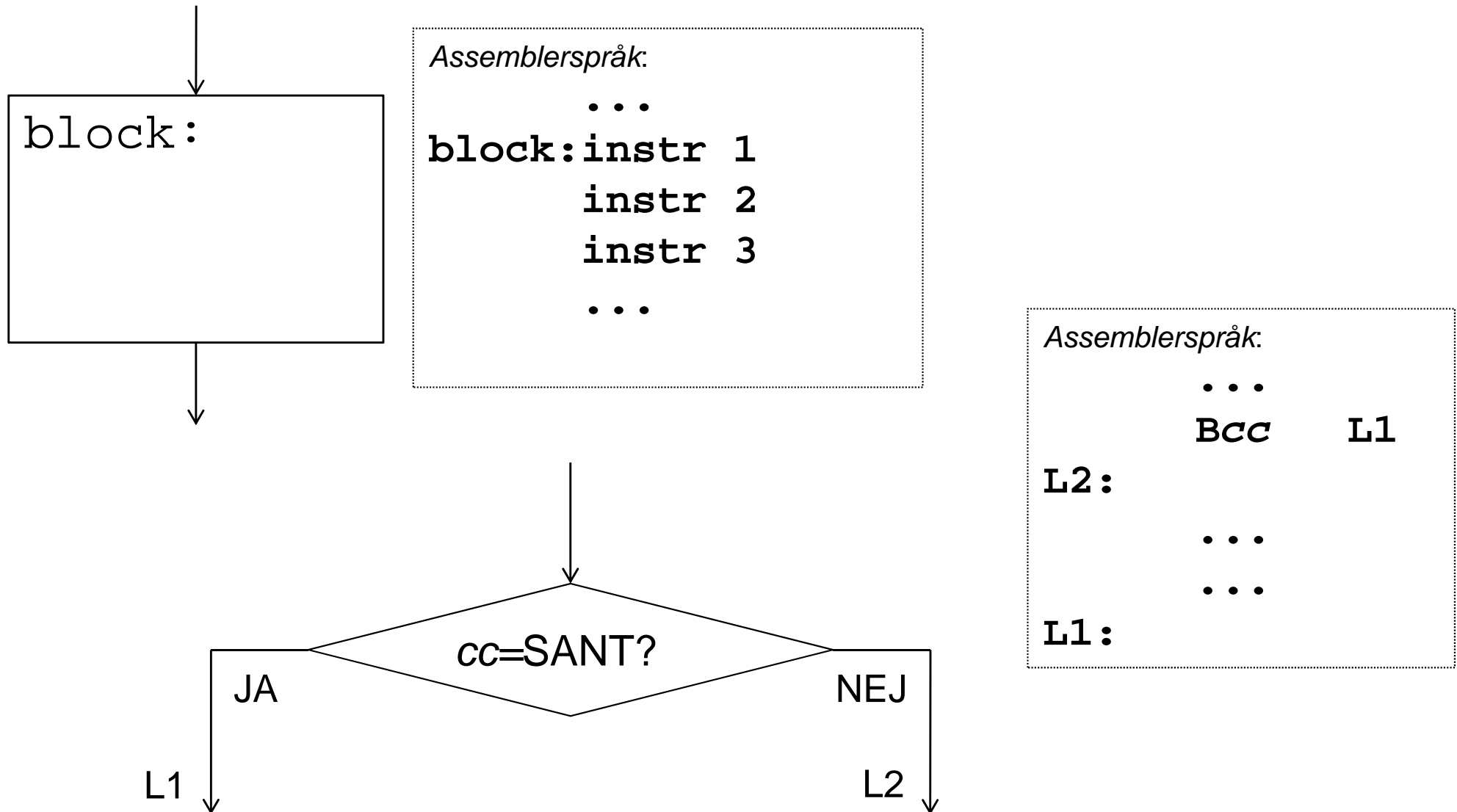
}

Assemblerspråk:
main:

JSR sub_0

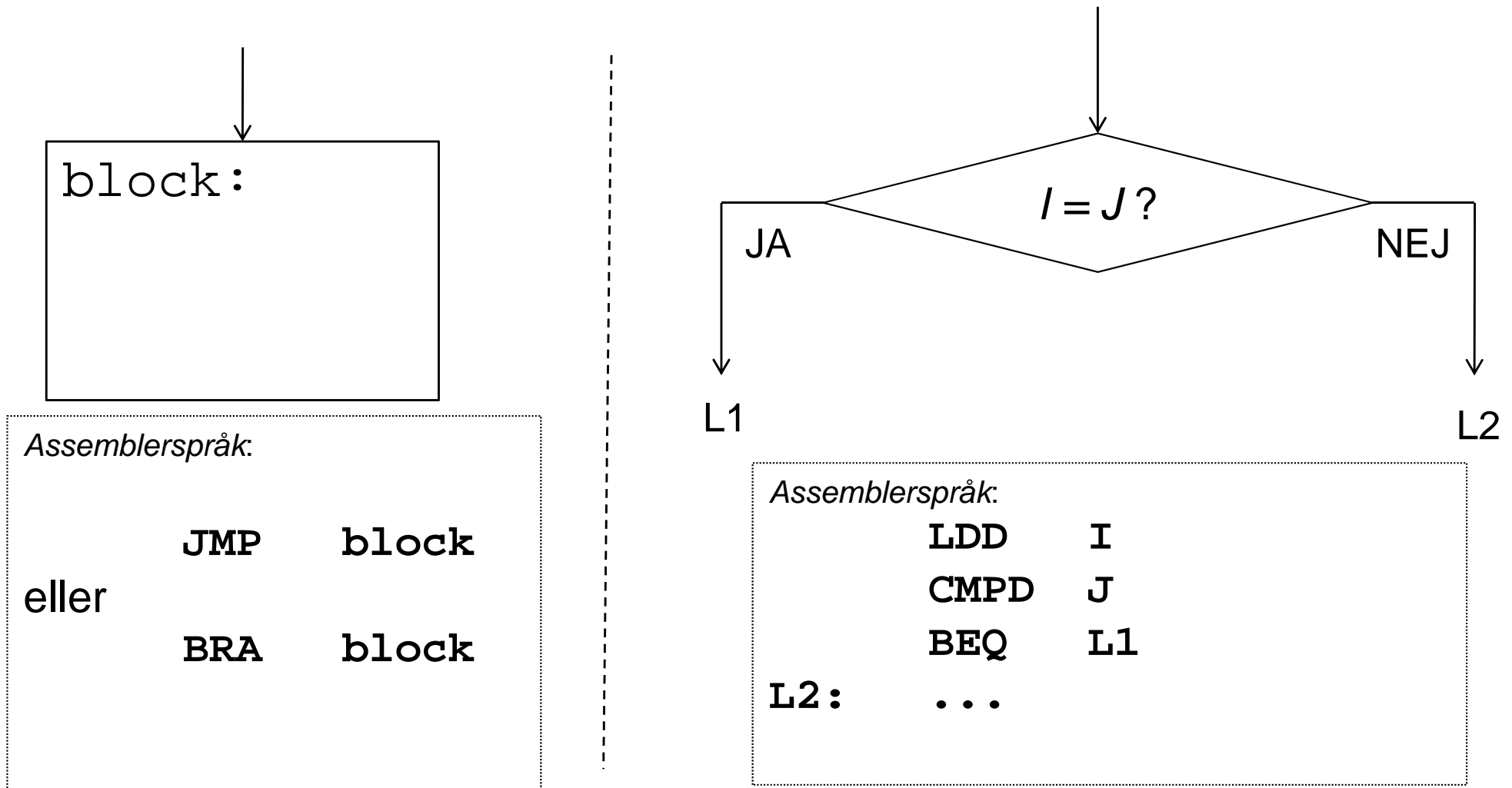
RTS

Sekvensiellt/villkorligt programflöde

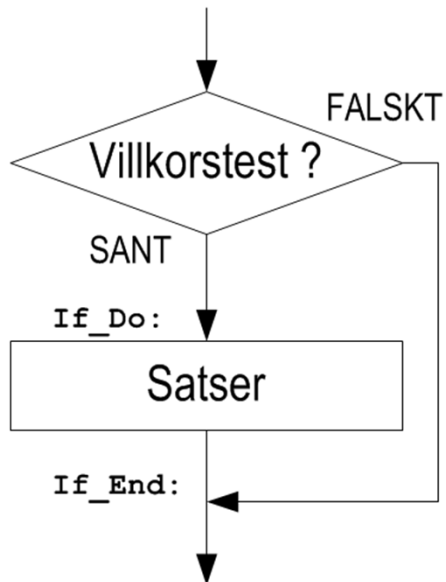
Programflödeskontroll

Ovillkorlig och villkorlig programflödesändring

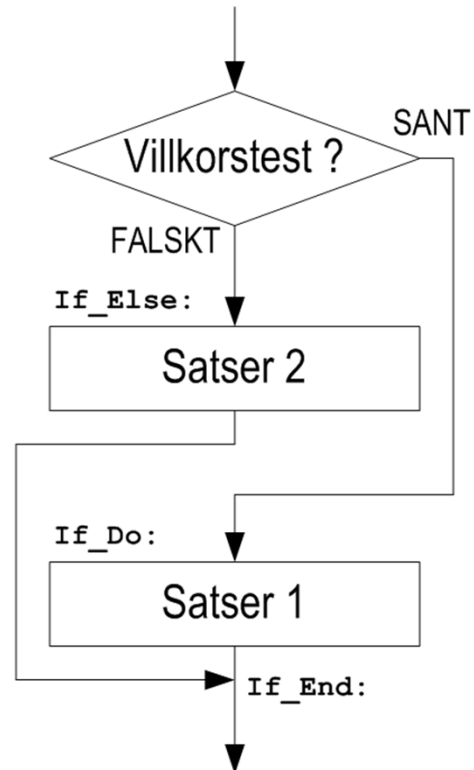

Kontrollstrukturer

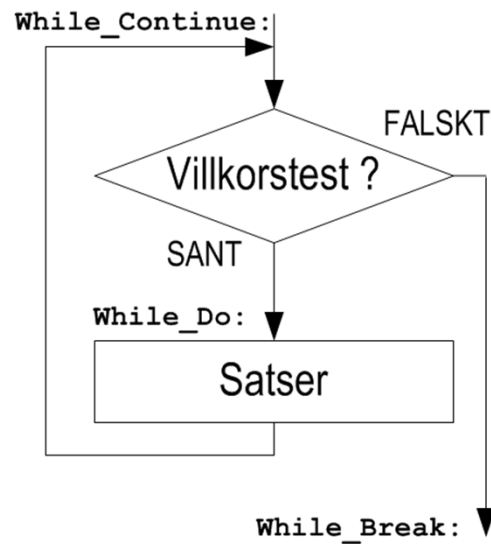
```
if( villkor )
{
    Satser
}
```


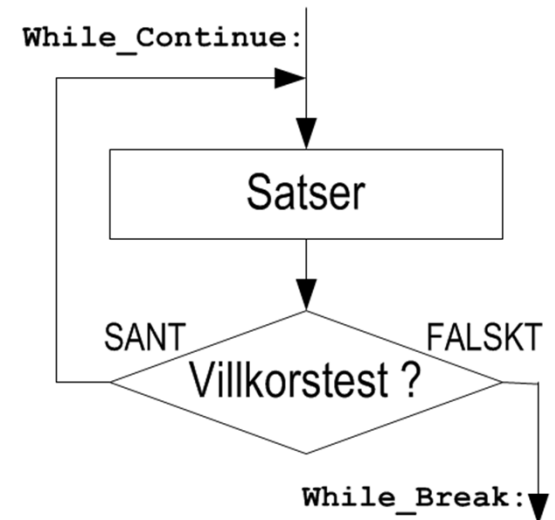
```
if( villkor ){
    Satser1
}else{
    Satser2
}
```


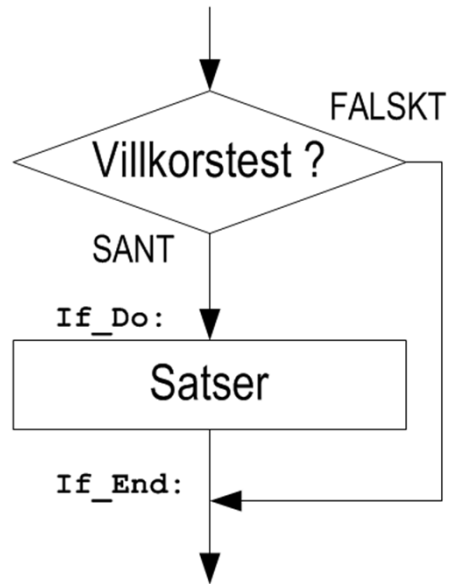
```
while( villkor )
{
    Satser
}
```



```
do{
    Satser
}while( villkor );
```


If (...) {...}


```

if (DipSwitch != 0)
    HexDisp = Dipswitch;

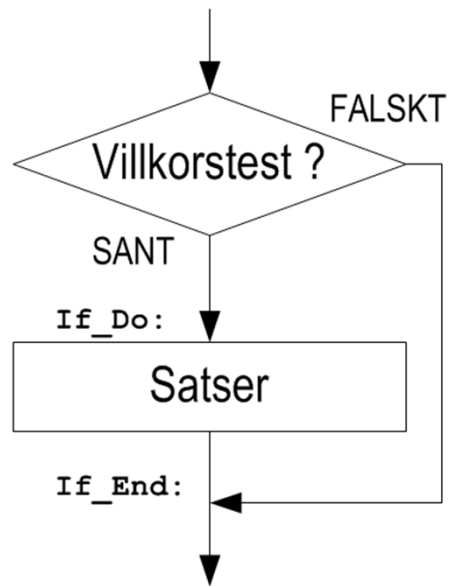
```

”Rättfram” kodning:

DipSwitch	EQU	\$600
HexDisp	EQU	\$400
	...	
	TST	DipSwitch
	BNE	If_Do
	BRA	If_End
If_Do:	LDAB	DipSwitch
	STAB	HexDisp
If_End:		

BNE	“Hopp” om ICKE zero	Z=0
BEQ	“Hopp” om zero	Z=1

If (...) {...}


```
if (DipSwitch != 0)
    HexDisp = Dipswitch;
```

Användning av komplementärt villkor leder till bättre kodning:

```
DipSwitch    EQU    $600
HexDisp      EQU    $400
```

...

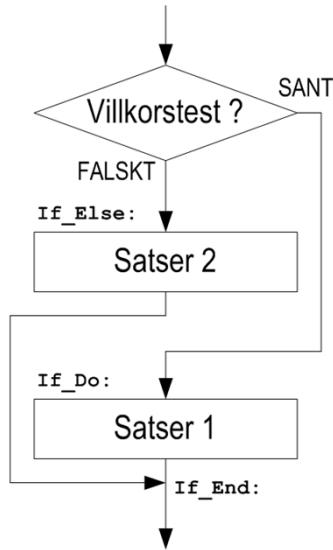
```
TST    DipSwitch
BEQ  If_End
```

```
If_Do:    LDAB    DipSwitch
           STAB    HexDisp
```

```
If_End:
```

BNE	“Hopp” om ICKE zero	Z=0
BEQ	“Hopp” om zero	Z=1

If (...) {...} else { ...}


```

if (DipSwitch >= 5)
    HexDisp = 1;
else
    HexDisp = 0;
    
```

```

DipSwitch    EQU    $600
HexDisp      EQU    $400
...
LDAB    DipSwitch
...
CMPB    #5
BHS    If_Do
If_Else: LDAB    #0
        STAB    HexDisp
        BRA    If_End

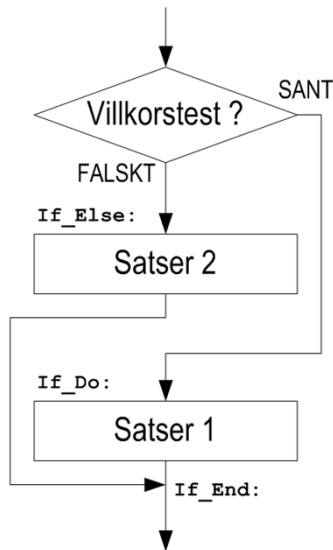
If_Do:   LDAB    #1
        STAB    HexDisp

If_End:  ...
    
```

Jämförelser av tal utan tecken

BHS	Villkor: $R \geq M$	C=0
BLO	Villkor: $R < M$	C=1

If (...) {...} else { ...}


```

if (DipSwitch >= 5)
    HexDisp = 1;
else
    HexDisp = 0;
    
```

```

DipSwitch    EQU    $600
HexDisp      EQU    $400

...
LDAB    DipSwitch
...
CMPB    #5
BLO    If_Else

If_Do:
LDAB    #1
STAB    HexDisp
BRA     If_End

If_Else:
LDAB    #0
STAB    HexDisp

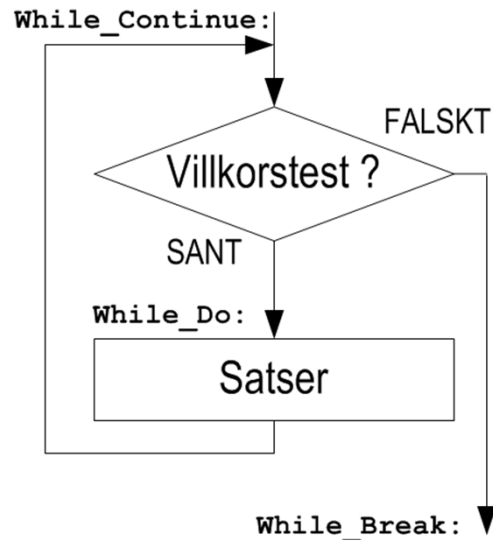
If_End:
...
    
```

Jämförelser av tal utan tecken

Jämförelser av tal utan tecken		
BHS	Villkor: $R \geq M$	C=0
BLO	Villkor: $R < M$	C=1

while (...) {...}

Vid kodning av "while"-iteration används det komplementära villkoret


```

while (DipSwitch != 0)
    HexDisp = 1;
HexDisp = 0;
    
```

DipSwitch	EQU	\$600
HexDisp	EQU	\$400
		...

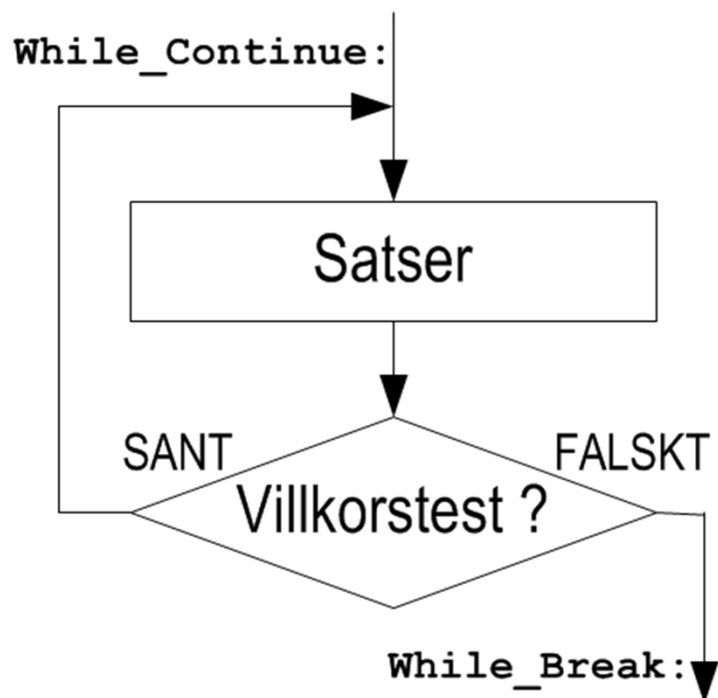
```

While_Continue:
    LDAB    DipSwitch
    CMPB   #0
    BEQ   While_Break
    LDAB   #1
    STAB   HexDisp
    BRA    While_Continue

While_Break:
    LDAB   #0
    STAB   HexDisp
    
```

do {...} while (...)

Vid kodning av "do-while"-iteration används uttryckets villkor


```

DipSwitch    EQU    $600
HexDisp      EQU    $400
...
While_Continue:
    CLR        HexDisp
    ...
    LDAB      DipSwitch
    CMPB     #0
    BNE     While_Continue
While_Break:
    ...
    
```

```

do
{
    HexDisp = 0;
}while (DipSwitch != 0);
    
```

Sammanfattning, villkorlig programflödeskontroll

C-operator	Betydelse	Datatyp	Instruktion
==	Lika med	signed/unsigned	BEQ
!=	Skild från	signed/unsigned	BNE
<	Mindre än	signed	BLT
		unsigned	BCS
<=	Mindre än eller lika	signed	BLE
		unsigned	BLS
>	Större än	signed	BGT
		unsigned	BHI
>=	Större än eller lika	signed	BGE
		unsigned	BCC

Parameteröverföring till, och returvärden från subrutiner

Parametrar

- "In Line"
 - mycket ovanligt
- Via register
 - enkla datatyper, snabbt, effektivt och enkelt
- Via stacken
 - generellt

Returvärden

- Via register
 - för enkla datatyper som ryms i processorns register
- Via stacken
 - sammansatta datatyper (poster och fält)

Parameteröverföring "In Line"

EXEMPEL:

"In line" parameteröverföring,
värdet 10 ska överföras till en subrutin:

```
BSR    dummyfunc
FCB    10 ← "in line parameter"
...
```

```
dummyfunc:
    LDAB    [0,SP]    ; parameter->B
    LDX     0,SP      ; återhopsadress->X
    INX
    STX     0,SP      ; .. tillbaka till stack
    . . .
    . . .
    . . .
    RTS
```

Parameteröverföring via register

Antag att vi alltid använder register D, X (i denna ordning) för parametrar som skickas till subrutinen "Sub_0".

Då kan funktionsanropet

```
Sub_0(la, lb);
```

översätts till:

```
LDD la
```

```
LDX lb
```

```
BSR Sub_0
```

Då vi kodar subrutinen "Sub_0" vet vi (på grund av våra regler) att den första parametern finns i D, och den andra i X.

Metoden är enkel och ger bra prestanda men är begränsad i antal parametrar som kan överföras.

Tänkbar komplikation:
 "Registerspill" i den anropade subrutinen?
 Skapa "lokala variabler" – använd stacken
 för temporär lagring

```
; Sub_0(la,lb);
```

```
Sub_0:
```

```
; parametrar finns i register,  
; spara dessa på stacken (behöver registren)
```

```
    STD    2,-SP    ;(Push D)
    STX    2,-SP    ;(Push X)
    ----   här används registren
    ----   för andra syften
```

```
; återställ parametrar från stacken
```

```
    LDD    2,SP
    LDX    0,SP
    ---
    ---
    LEAS   4,SP    ; återställ stackpekare
    RTS
```

Låt oss anta att SP har värdet 3000 vid inträdet i subrutinen

Adress	Innehåll	SP före	SP efter
3000		◀	
2FFF	D.lsb		
2FFE	D.msb		
2FFD	X.lsb		
2FFC	X.msb		◀
2FFB			

Parameteröverföring via stacken

Antag att listan av parametrar som skickas till en subrutin behandlas från höger till vänster. Då kan funktionsanropet:

```
Sub_0(1a,1b);
```

översätts till:

```
LDD    1b
PSHD   ; (STD  2, -SP)
LDD    1a
PSHD
BSR    Sub_0
LEAS   4, SP
```

Stackens utseende		
Innehåll	Kommentar	Adressering via SP i subrutinen
1b.lsb	Parameter 1b	4, SP
1b.msb		
1a.lsb	Parameter 1a	2, SP
1a.msb		
PC.lsb	Återhopsadress, placeras här vid BSR	0, SP
PC.msb		

```
Sub_0:
    . .
    LDD    2, SP
; parameter 1a till register D
    . .
    LDD    4, SP
; parameter 1b till register D
    . .
```

Returvärden via register

Register väljs, beroende på returvärdets typ (storlek).

En regel (konvention) bestäms och följs därefter vid kodning av alla subrutiner

EXEMPEL:

Storlek	Benämning	C-typ	Register
8 bitar	byte	char	B
16 bitar	word	short int	D
32 bitar	long	long int	Y/D

Returvärden via stack

Krävs typiskt då en subrutin ska returnera en komplett post, eller ett helt fält. Detta är avsevärt mer komplicerat och det finns flera olika metoder.

Exempelvis kan den anropande subrutinen reservera utrymme på stacken och skicka en pekare till detta utrymme som en *icke synlig* parameter.

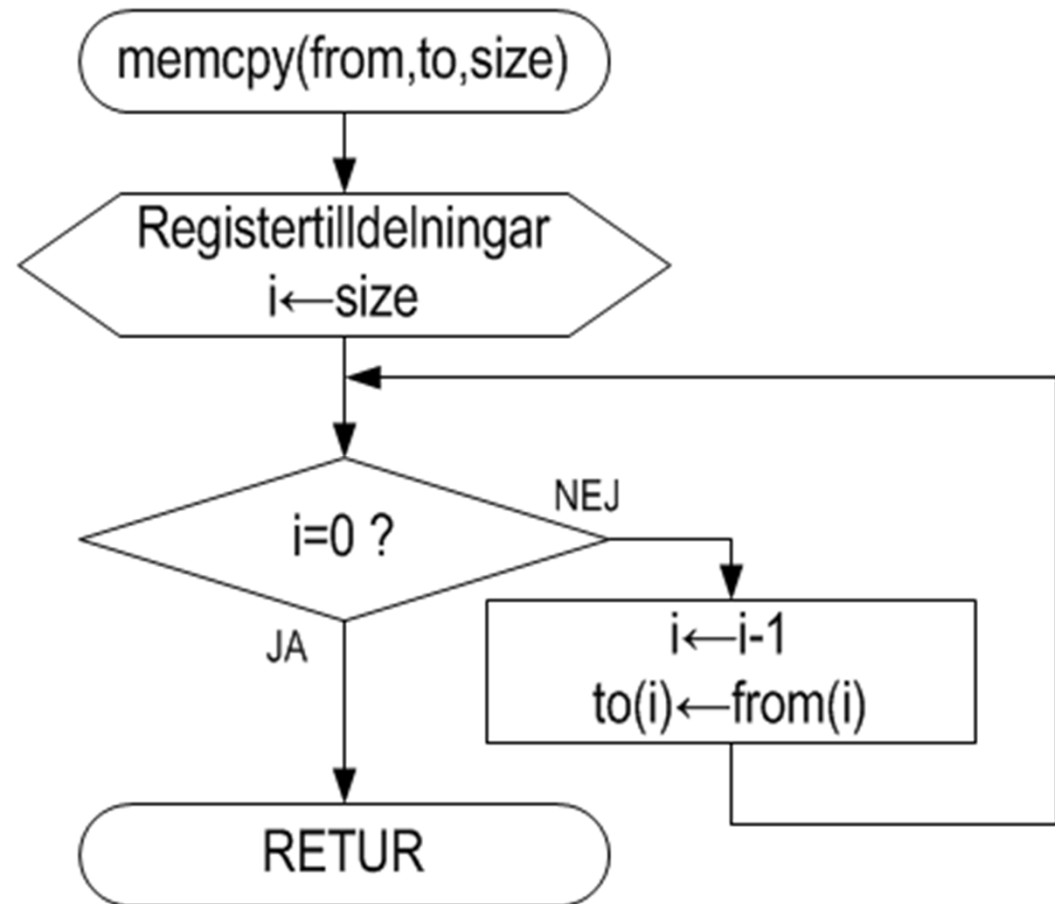
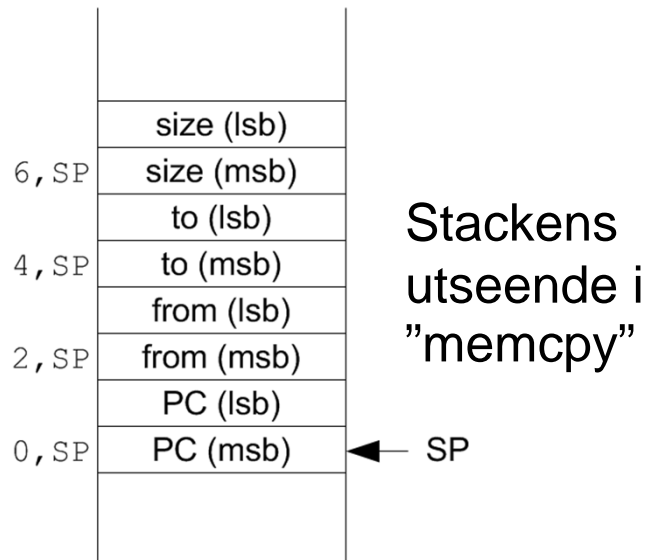
gcc och xcc gör på detta vis men man måste alltid konsultera dokumentationen för den använda kompilatorn.

Kodningsexempel: subrutinen "memcpy(from , to, size)"

Exempel på anrop (formellt):

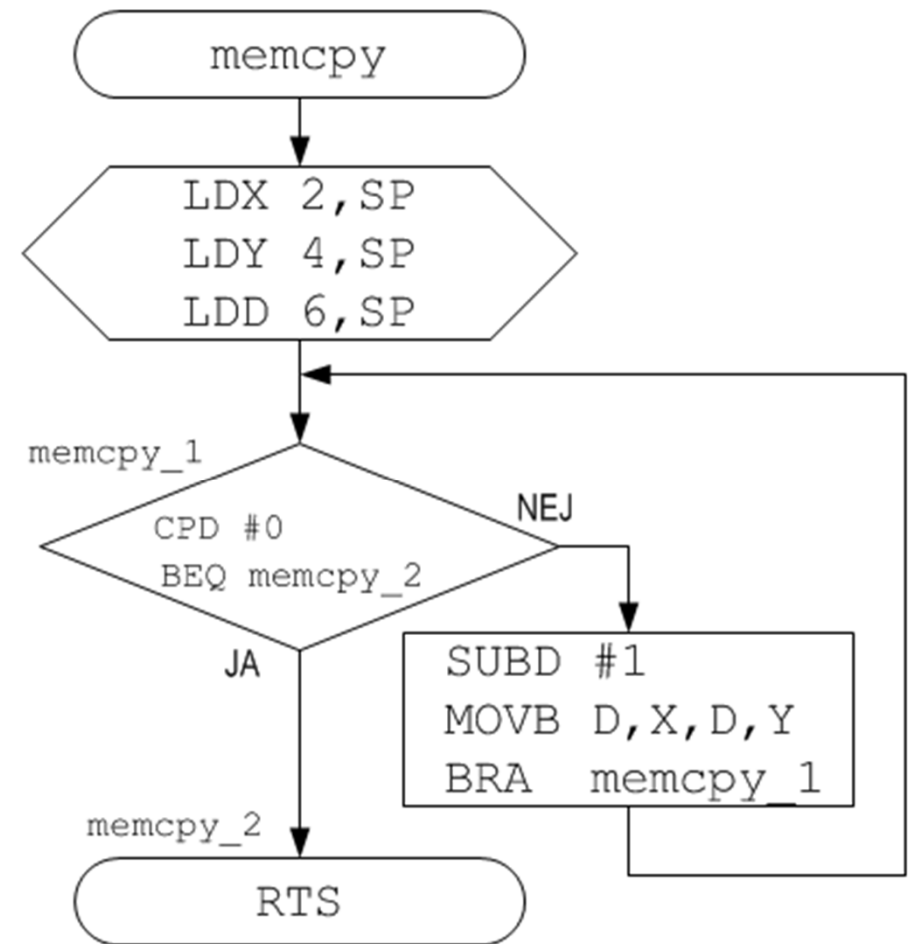
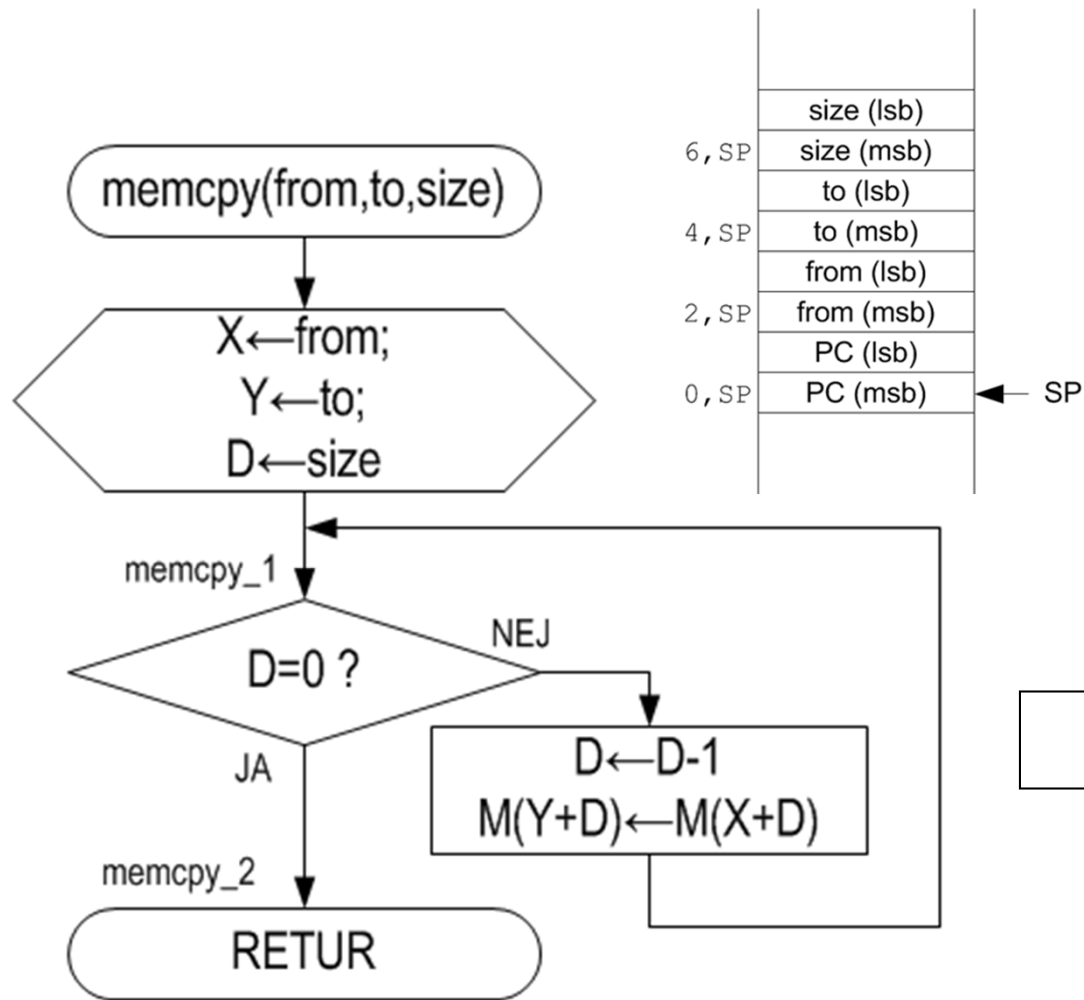
```

PUSH  size
PUSH  to
PUSH  from
JSR   memcpy
LEAS  6, SP
    
```


forts. "memcpy(from , to, size)"

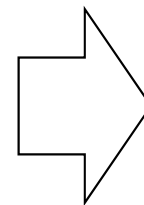
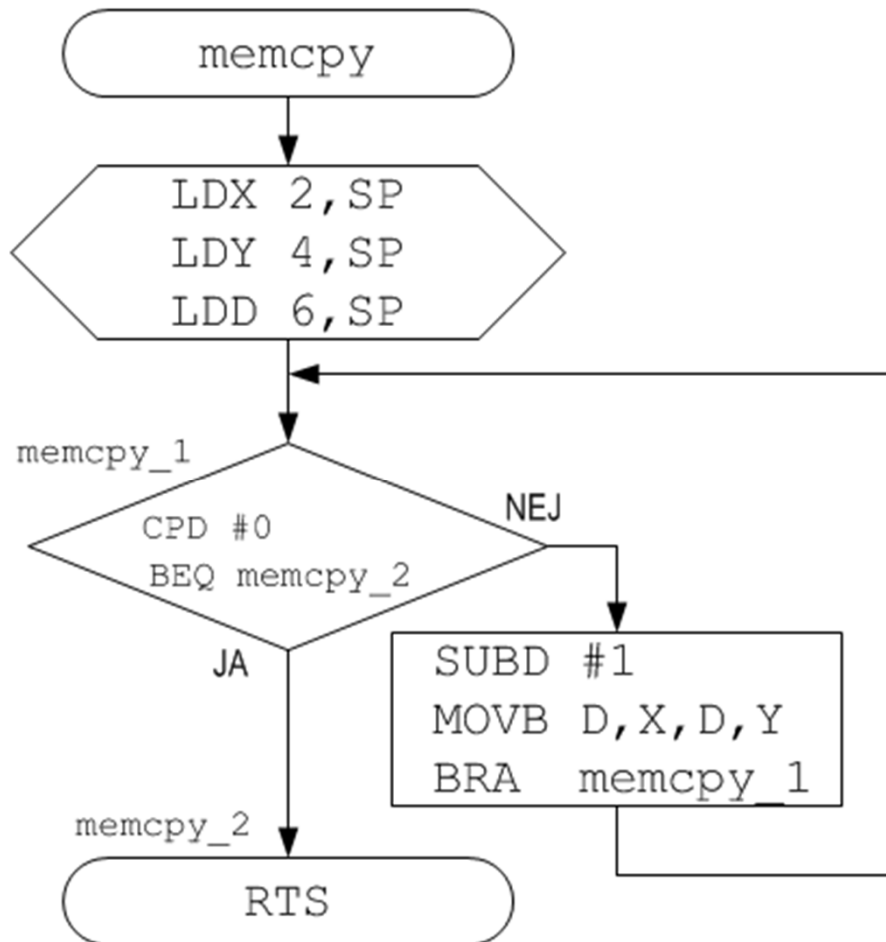
 "memcpy(from , to, size)"

Efter registerallokering...

Efter implementering...

forts. "memcpy(from , to, size)"


```

memcpy.s12
;
;      memcpy.s12
;
memcpy: LDX    2, SP
        LDY    4, SP
        LDD    6, SP

memcpy_1: CPD    #0
        BEQ    memcpy_2

        SUBD   #1
        MOVB  D, X, D, Y
        BRA   memcpy_1

memcpy_2: RTS
    
```

Efter linearisering...

Kodningsexempel, fördröjning: subrutinen "Delay(count)"

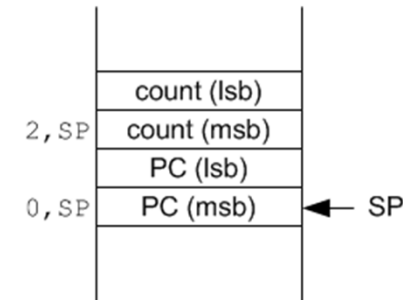
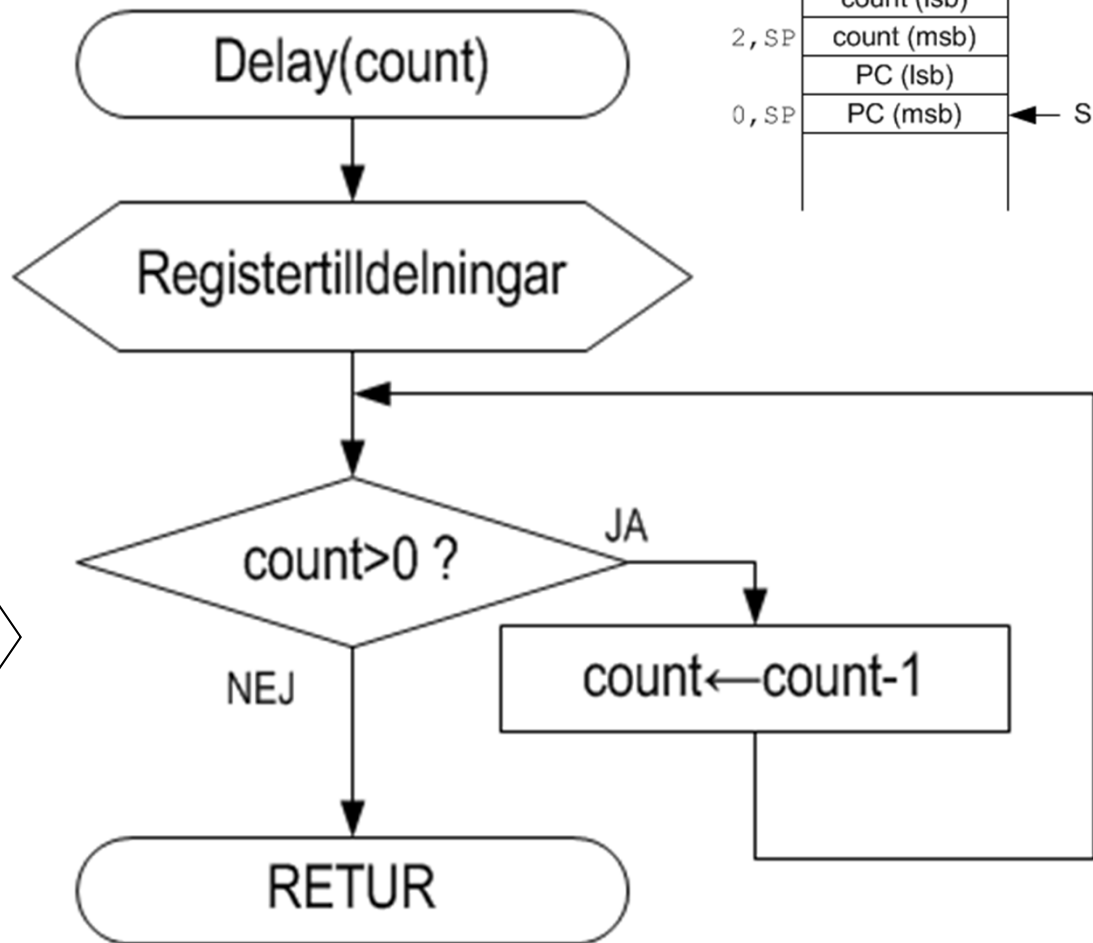
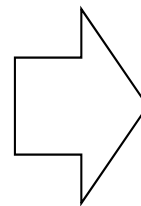
```

Delay( unsigned int count )
{
    while (count > 0)
        count = count - 1;
}
    
```

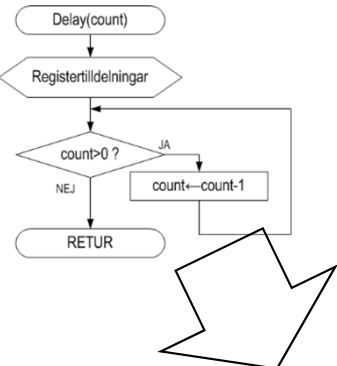
Exempel på anrop :

```

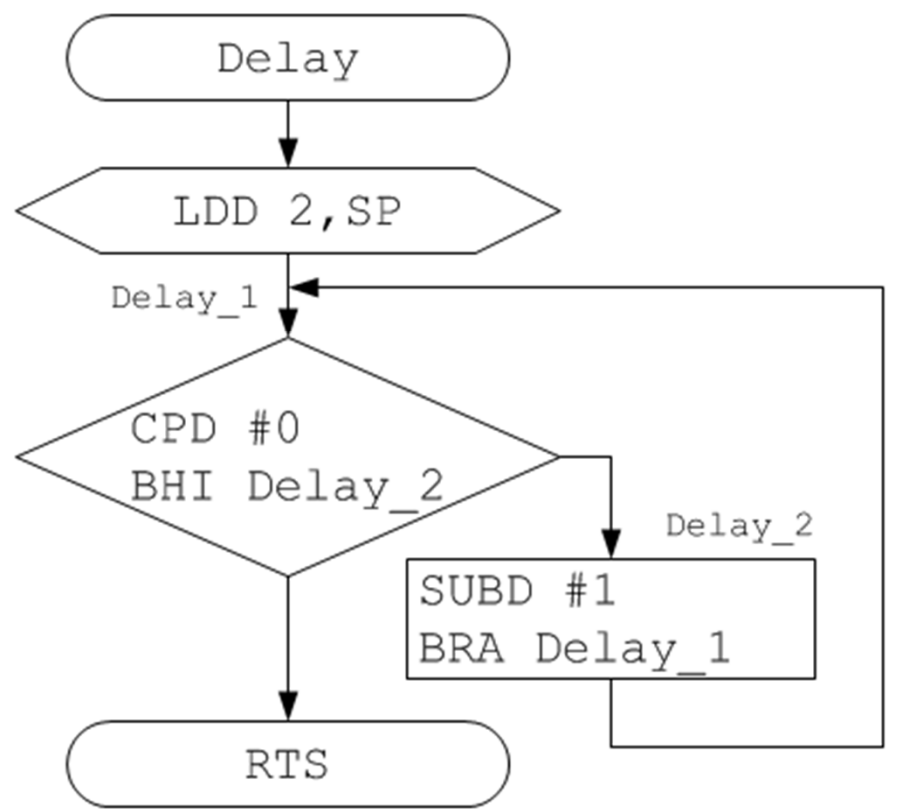
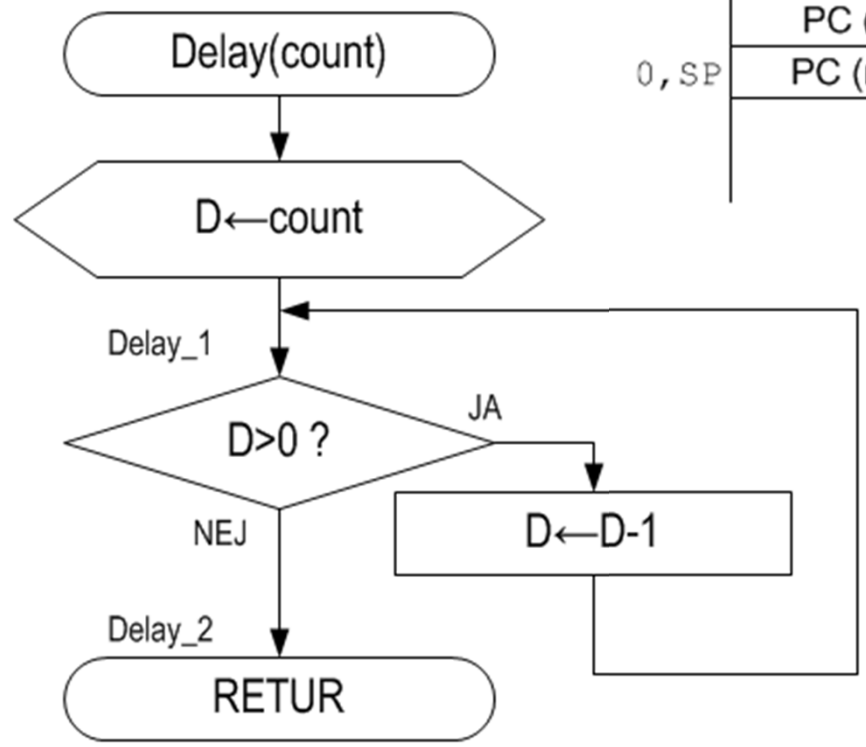
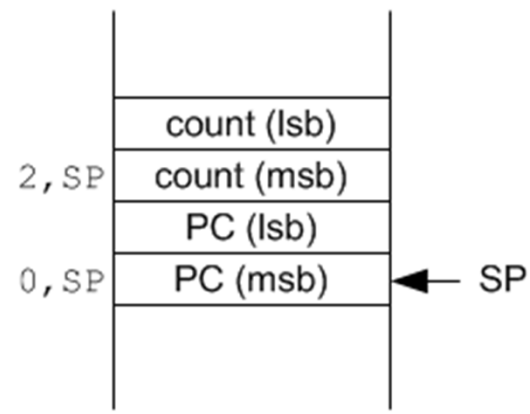
LDD    #8000
PSHD
JSR    Delay
LEAS   2, SP
    
```


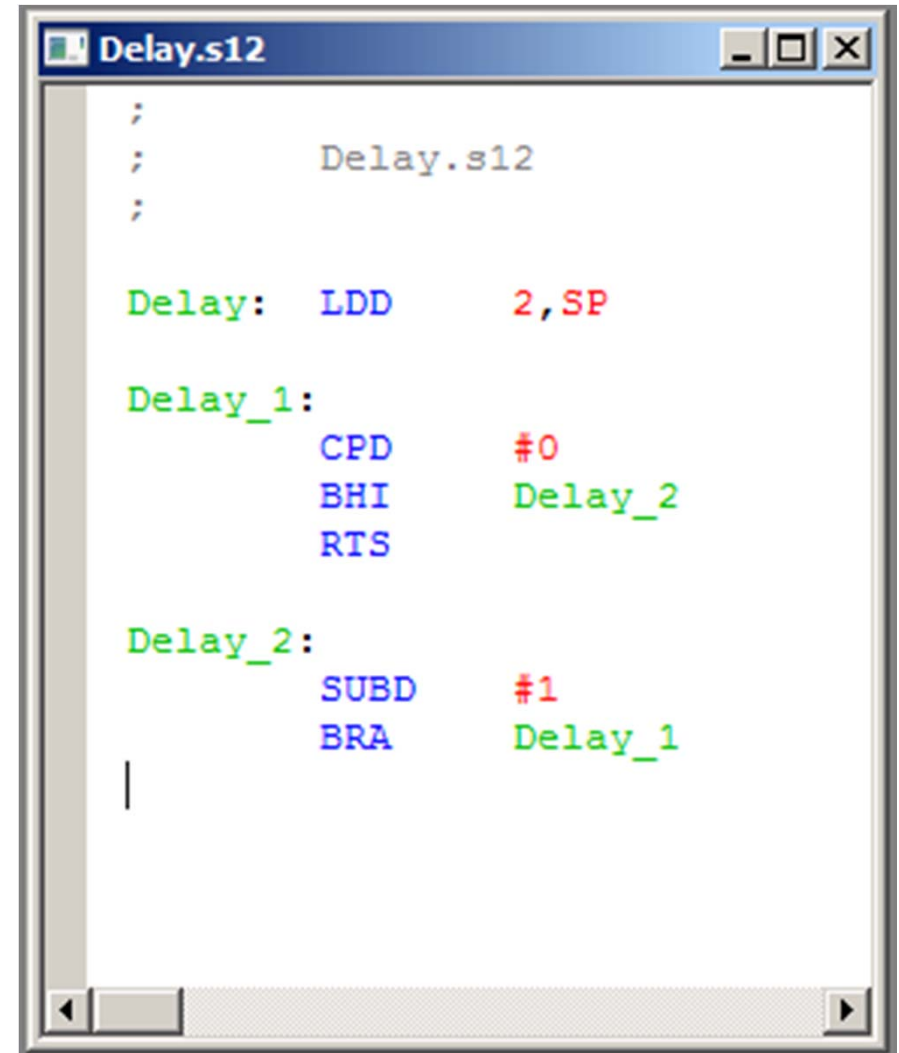
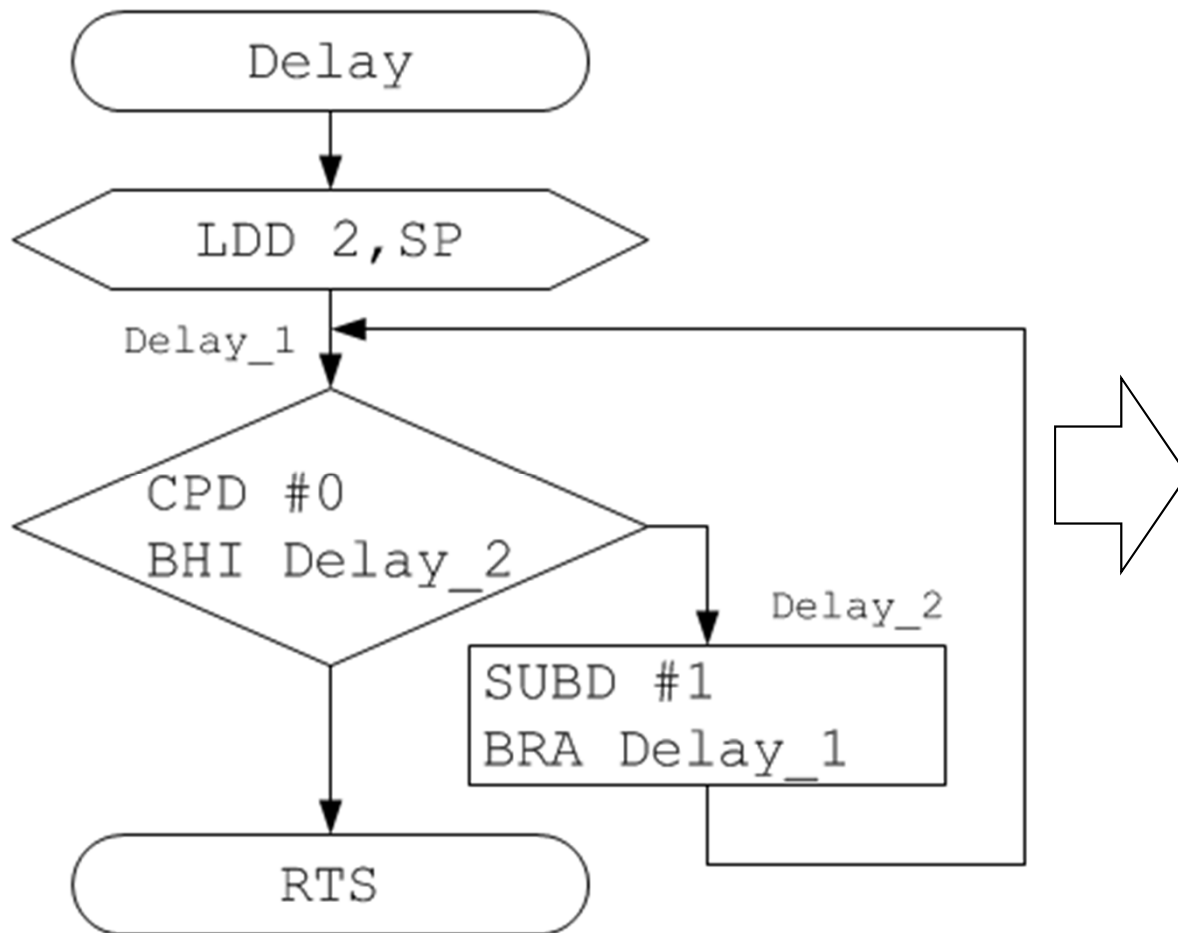
forts. "Delay(count)"

		unsigned	BGT
>	Större än	signed	BGT
		unsigned	BHI

forts."Delay(count)"


```
Delay.s12
;
;      Delay.s12
;
Delay:  LDD      2, SP
Delay_1: CPD      #0
        BHI      Delay_2
        RTS
Delay_2: SUBD     #1
        BRA      Delay_1
|
```

The screenshot shows a window titled "Delay.s12" containing assembly code. The code defines three labels: "Delay", "Delay_1", and "Delay_2". The "Delay" label is followed by "LDD 2, SP". The "Delay_1" label is followed by "CPD #0", "BHI Delay_2", and "RTS". The "Delay_2" label is followed by "SUBD #1" and "BRA Delay_1". There is a vertical bar at the end of the code block.

ET ("execution time") statisk analys: Bestäm subrutinens fördröjning i realtid

```

Delay.s12
;
;      Delay.s12
;
Delay:  LDD      2,SP

Delay_1:
        CPD      #0
        BHI      Delay_2
        RTS

Delay_2:
        SUBD     #1
        BRA      Delay_1
    
```

instruktion	antal ggr.
LDD	1
CPD	count+1
BHI	count ("taken")
BHI	1 ("not taken")
SUBD	count
BRA	count
RTS	1

$$\begin{aligned}
 &= \text{LDD (1)} \\
 &+ \text{CPD (count+1)} \\
 &+ \text{BHI}_T \text{ (count)} \\
 &+ \text{BHI}_{NT} \text{ (1)} \\
 &+ \text{SUBD (count)} \\
 &+ \text{BRA (count)} \\
 &+ \text{RTS (1)} \\
 &= \text{?}
 \end{aligned}$$

Antal cykler

= LDD (1)
 + CPD (count+1)
 + BHI_T (count)
 + BHI_{NT} (1)
 + SUBD (count)
 + BRA (count)
 + RTS (1)
 = ?

Antalet cykler för respektive instruktion fås ur handboken

instruktion	# cykler
LDD n,SP	3
CPD #	2
SUBD #	2
BHI	3/1
RTS	5
BRA	3

Source Form	Address Mode	Object Code	Access Detail	
			HCS12	M68HC12
SUBD #opr16i	IMM	83 jj kk	PO	OP
SUBD opr8a	DIR	93 dd	RPF	RfP
SUBD opr16a	EXT	B3 hh ll	RPO	ROP
SUBD opr0_xysp	IDX	A3 xb	RPF	RfP
SUBD opr9_xysp	IDX1	A3 xb ff	RPO	RPO
SUBD opr16_xysp	IDX2	A3 xb ee ff	fRPP	fRPP
SUBD [D,xysp]	[D,IDX]	A3 xb	fIfRPF	fIfRfP
SUBD [opr16,xysp]	[IDX2]	A3 xb ee ff	fIPRPF	fIPRfP

Source Form	Address Mode	Object Code	Access Detail	
			HCS12	M68HC12
BHI rel8	REL	22 rr	PPP/P ⁽¹⁾	PPP/P ⁽¹⁾

1. PPP/P indicates this instruction takes three cycles to refill the instruction queue if the branch is taken and one program fetch cycle if the branch is not taken.

Source Form	Address Mode	Object Code	Access Detail	
			HCS12	M68HC12
RTS	INH	3D	UfPPP	UfPPP

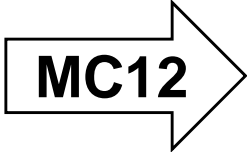
= (LDD) **3** (1)
 + (CPD) **2** (count+1)
 + (BHI_{taken}) **3** (count)
 + (BHI_{nottaken}) **1** (1)
 + (SUBD) **2** (count)
 + (BRA) **3** (count)
 + (RTS) **5** (1)
 = **10×count+11**

Subrutinens exekveringstid:

$$ET(\text{"Delay"}) = (11 + 10 \times \text{count}) \times \text{cykeltid}$$

```
Delay( unsigned int count )
{
    while (count > 0)
        count = count - 1;
}
```

Vi kan nu bestämma minimala och maximala fördröjningar vid olika klockfrekvenser (cykeltider)

	Frekvens/ cykeltid	Min. ('count' = 0) 11 cykler	Max. ('count' = \$FFFF) 65535+11 cykler
	4 MHz/250 ns.	2,75 µs	164 ms
	8 MHz/125 ns.	1,375 µs	82 ms
	16 MHz/62,5 ns.	687,5 ns	41 ms
	25 MHz/40 ns.	440 ns	26 ms

Exempel: Bestäm 'count' för 10 ms fördröjning i ett MC12-system

	Frekvens/ cykeltid	Min. ('count' = 1) 11 cykler	Max. ('count' = \$FFFF) 65535+11 cykler
MC12 →	8 MHz/125 ns.	1,375 μs	82 ms

Lösning:

$$10 \text{ ms} = (11 + 10 \times \text{count}) \times 125 \text{ ns}$$

$$10 = (11 + 10 \times \text{count}) \times 125 \cdot 10^{-6}$$

$$(10 \times 10^6) / 125 = (11 + 10 \times \text{count})$$

$$((10^7 / 125) - 11) / 10 = \text{count}$$

$$\text{count} = 7998,9 \approx 8000$$

SI-enheter:

$$\text{ms} = \text{s} \times 10^{-3}$$

$$\text{ns} = \text{s} \times 10^{-9}$$

Uppskatta motsvarande fördröjning i ETERM/XCC simulatören

... Tar c:a 10 sekunder